

Concursul între infracțiunea de contrabandă și infracțiunea de luare de mită

Lect. univ. dr. Ioana Celina PAȘCA*
Facultatea de Drept
Universitatea de Vest din Timișoara

Abstract

The present article examines the possibility of simultaneously retaining in the burden of the customs official, as regards a single offence, the perpetration of a multiple offence, bribery, combined with smuggling.

Analyzing the recent practice of the National Anticorruption Directorate, we consider that, to the extent in which the main charge is that of bribery with the intent of not carrying out the customs control, one cannot simultaneously hold the charge of smuggling since the latter offence lacks the prerequisite of stealing and concealing assets during a customs control.

Keywords: *smuggling, bribery, customs control, theft*

Rezumat

Prezentul articol analizează posibilitatea de a reține, raportat la o faptă unică, comiterea în concurs atât a infracțiunii de luare de mită, cât și a celei de contrabandă.

Analizând practica recentă a Direcției Naționale Anticorupție apreciem că, în măsura în care acuzația principală este cea a luării de mită pentru a nu efectua controlul vamal, nu se poate reține concomitent și comiterea infracțiunii de contrabandă, căci acestei ultime infracțiuni îi lipsește condiția sustragerii, ascunderii bunurilor cu ocazia controlului vamal.

Cuvinte-cheie: *contrabandă, luare de mită, control vamal, sustragere*

1. Aspecte introductive

Practica recentă a Direcției Naționale Anticorupție în legătură cu traficul de țigări la frontierele României cu țările care nu sunt membre ale Uniunii Europene prilejuiește controverse legate de posibilitatea de a reține concomitent, raportat la o faptă unică, comiterea în concurs atât a infracțiunii de luare de mită, cât și a

* ioana.pasca@drept.uvt.ro.

cele de contrabandă. Un punct de vedere unitar pare a nu exista nici măcar în cadrul acestei instituții, câtă vreme, privind și numai rechizitoriile emise în legătură cu faptele comise la frontiera de vest a țării, se conturează două opinii, una în sensul posibilității de a reține ambele infracțiuni, iar alta în sensul imposibilității reținerii lor concomitente. Astfel, în ceea ce privește faptele petrecute într-unul dintre punctele de trecere a frontierei s-a apreciat că se impune trimiterea în judecată a lucrătorilor vamali și polițiștilor de frontieră pentru comiterea infracțiunilor de luare de mită și contrabandă, cea din urmă sub forma complicității, însă referitor la cele petrecute concomitent într-un alt punct de trecere a frontierei, trimiterea în judecată a vizat numai infracțiunea de luare de mită, nu și contrabanda.

2. Contrabandă *versus* luare de mită

Opinăm că cea de-a doua orientare a practicii este cea corectă, respectiv reținerea doar a infracțiunii de luare de mită, căci elementele constitutive ale infracțiunii de contrabandă în ipoteza săvârșirii ei într-un loc stabilit pentru controlul vamal exclud posibilitatea coexistenței celor două infracțiuni.

Asupra elementelor constitutive ale infracțiunii de luare de mită¹ nu vom insista, ele făcând obiectul a numeroase studii, însă precizăm că prin raportare la împrejurările spețelor amintite, la învinuirile formulate, infracțiunea constă în primirea de bani de către lucrătorul vamal în scopul neîndeplinirii îndatoririlor de serviciu, respectiv al neefectuării controlului vamal.

Infracțiunea de contrabandă², reglementată de dispozițiile art. 270 C. vam. al României³, presupune, în esență, trecerea peste frontiera de stat a bunurilor sau

¹ Art. 254 alin. (1) C. pen. – Fapta funcționarului care, direct sau indirect, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

² Art. 270 C. vam.: „(1) Introducerea în sau scoaterea din țară, prin orice mijloace, a bunurilor sau mărfurilor, prin alte locuri decât cele stabilite pentru control vamal, constituie infracțiunea de contrabandă și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Constituie, de asemenea, infracțiune de contrabandă și se pedepsește potrivit alin. (1):

a) introducerea în sau scoaterea din țară prin locurile stabilite pentru controlul vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, dacă valoarea în vamă a bunurilor sau a mărfurilor sustrase este mai mare de 20.000 lei, în cazul produselor supuse accizelor și mai mare de 40.000 lei, în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri;

b) introducerea în sau scoaterea din țară, de două ori în decursul unui an, prin locurile stabilite pentru controlul vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, dacă valoarea în vamă a bunurilor sau a mărfurilor sustrase este mai mică de 20.000 lei, în cazul produselor supuse accizelor și mai mică de 40.000 lei, în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri;

c) înstrăinarea sub orice formă a mărfurilor aflate în tranzit vamal.

(3) Sunt asimilate infracțiunii de contrabandă și se pedepsesc potrivit alin. (1) colectarea, deținerea, producerea, transportul, preluarea, depozitarea, predarea, desfacerea și vânzarea bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal cunoscând că acestea provin din contrabandă sau sunt destinate săvârșirii acesteia.”

³ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 19 aprilie 2006.

mărfurilor în modalități ce împiedică plasarea lor sub unul dintre regimurile vamale prevăzute de lege.

În modalitatea incriminată de primul alineat al art. 270, introducerea în țară sau scoaterea din țară a bunurilor sau mărfurilor se realizează prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal, astfel încât într-o asemenea ipoteză nu prezintă relevanță nici felul sau valoarea mărfurilor, nici modalitatea sau mijloacele de tranzitare a frontierei, legea prevăzând că această din urmă activitate se poate realiza „prin orice mijloace”, fapta constituind întotdeauna contrabandă. Este normal să fie așa, câtă vreme tranzitarea frontierei se realizează prin locuri unde nu se realizează niciun fel de control al organelor abilitate, încălcarea reglementărilor vamale fiind mai mult decât evidentă.

Cea de-a doua modalitate de comitere a infracțiunii de contrabandă este incriminată de alineatul al doilea al aceluiași articol din Codul vamal și se deosebește de prima, în principal, prin faptul că trecerea peste frontieră se realizează prin locuri stabilite pentru controlul vamal, din acest aspect decurgând și celelalte trăsături distinctive. Având în vedere locurile prin care se realizează introducerea sau scoaterea mărfurilor din țară, legiuitorul a prevăzut câteva cerințe suplimentare pentru ca fapta să constituie contrabandă, în lipsa oricăreia dintre condiții nefiind vorba de o faptă de natură penală. După cum se poate observa, condițiile se referă la o anumită valoare minimă în vamă, valoare ce diferă în funcție de tipul bunurilor sau mărfurilor (accizabile sau neaccizabile), dar și în funcție de numărul actelor materiale prin care se realizează tranzitarea frontierei în cursul unui an. O cerință deosebit de importantă, asupra căreia vom insista în cuprinsul prezentului studiu, se referă la modalitatea prin care se realizează tranzitarea frontierei, respectiv „prin sustragere de la controlul vamal”.

Cele două modalități descrise anterior pot fi catalogate drept contrabandă propriu-zisă, având în vedere că începând cu intrarea în vigoare a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 54/2010⁴ a fost introdus un nou alineat, al treilea, prin care sunt incriminate așa-zisele acte asimilate contrabandei, fiind considerate tot acte de contrabandă și „colectarea, deținerea, producerea, transportul, preluarea, depozitarea, predarea, desfacerea și vânzarea” bunurilor sau mărfurilor despre care se cunoaște fie că provin din acte de contrabandă propriu-zisă, fie că sunt destinate acesteia.

Actul de trimitere în judecată pentru faptele petrecute într-unul dintre punctele de trecere a frontierei vizează contrabanda săvârșită în condițiile alin. (2) al art. 270 C. vam.

După cum se poate observa, în această ipoteză, elementul material al laturii obiective a infracțiunii de contrabandă constă în introducerea bunurilor în țară „prin sustragere de la controlul vamal”.

Controlul vamal, astfel cum este definit în cuprinsul art. 4 pct. 18 C. vam., desemnează actele specifice efectuate de autoritatea vamală pentru a asigura

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 421 din 23 iunie 2010.

aplicarea corectă a reglementărilor vamale și poate să includă verificarea mărfurilor, a datelor înscrise în declarație, existența și autenticitatea documentelor electronice sau scrise, examinarea evidențelor contabile ale agenților economici și a altor înscrisuri, controlul mijloacelor de transport, al bagajelor și al altor mărfuri transportate de sau aflate asupra persoanelor, precum și efectuarea de verificări administrative și alte acte similare.

Apreciem că în lipsa acțiunii de sustragere de la controlul vamal nu se poate reține existența contrabandei. Orice altă modalitate decât sustragerea, de introducere a bunurilor în țară prin locuri stabilite pentru controlul vamal, exclude, așadar, existența contrabandei.

În cazul supus analizei, deși trecerea bunurilor peste frontieră prin punctul de control vamal este de necontestat, nu avem, totuși, de a face cu o sustragere de la control în condițiile în care lucrătorul vamal cunoaște existența mărfurilor, dar nu aplică reglementările ce îl obligau la stabilirea taxelor vamale. Prin urmare, deși ar fi echitabil să se asimileze contrabandei, nu putem, totuși, să nu observăm că norma de incriminare, astfel cum este formulată în prezent, nu acoperă toate ipotezele în care bunurile sunt trecute prin punctul de control vamal fără a fi achitate taxele aferente.

În sens contrar, în motivarea reținerii concomitente a celor două infracțiuni, în literatura de specialitate se arată că, în situația în care lucrătorul vamal, în schimbul unor foloase patrimoniale, permite trecerea bunurilor peste frontieră, în sarcina sa se va reține infracțiunea de complicitate la contrabandă în concurs cu infracțiunea de luare de mită, întrucât „îndeplinirea, neîndeplinirea sau întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle de serviciu constituie numai scopul, care se poate realiza sau nu, în vederea căruia sunt luate, pretinse sau acceptate aceste foloase”⁵. În același sens, în motivarea unei soluții din practica judiciară, Înalta Curte de Casație și Justiție arată că „în cazul în care scopul se realizează prin săvârșirea unei fapte ce întrunește trăsăturile unei infracțiuni, aceasta nu este absorbită în luarea de mită, ci constituie o faptă penală distinctă, cele două infracțiuni aflându-se în concurs real”⁶.

Suntem de acord cu faptul că în situația în care scopul unei infracțiuni întrunește elementele constitutive ale unei alte infracțiuni, trebuie reținută și aceasta, însă în

⁵ A se vedea M.A. Hotca și colab., *Infracțiuni prevăzute în legi speciale*, ed. a III-a, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 235.

⁶ ÎCCJ, S. pen., dec. nr. 2083/2004, disponibilă pe www.scj.ro.

cazul infracțiunii de contrabandă, astfel cum este ea reglementată, trebuie să identificăm acțiunea de sustragere de la controlul vamal⁷.

Or, noțiunea de sustragere nu poate fi extinsă într-atât încât să înglobeze în conținutul ei și acțiuni care au un alt sens. Sustragerea presupune neîndoielnic ascunderea bunurilor pentru ca lucrătorul vamal să nu le identifice cu ocazia efectuării controlului, căci, în condițiile în care legea penală nu definește noțiunea de ascundere, trebuie avut în vedere sensul obișnuit al termenului de sustragere, acesta fiind definit ca *dosire, mascare, punere într-un loc ferit pentru a nu fi găsit*.

Este limpede că în situația în care lucrătorul vamal, urmare a primirii mitei, nu efectuează controlul vamal, nu se poate vorbi de o ascundere a mărfii pentru ca aceasta să nu fie observată la control, căci, pe de o parte, prin ipoteză, acest control nu are loc, fiind imposibilă sustragerea de la un control care nu se efectuează și, pe de altă parte, lucrătorul vamal chiar are cunoștință despre existența bunurilor, aceasta fiind chiar rațiunea primirii mitei, respectiv permiterea trecerii peste frontieră a unor bunuri fără a fi supuse controlului vamal. Câtă vreme lucrătorul vamal știe de existența bunurilor, nu se poate reține condiția sustragerii de la controlul vamal, ca element constitutiv al infracțiunii de contrabandă, căci ascunderea se justifică numai dacă cel căruia i se ascunde bunul nu știe despre existența sa. Deși în literatura de specialitate se arată că „introducerea sau scoaterea din țară nu se consumă în momentul trecerii frontierei, ci în momentul contactului cu organul abilitat de lege să efectueze controlul vamal”⁸, opinăm că în cazul analizat nu se poate reține această infracțiune în lipsa unui control real.

Nu se poate aprecia că legiuitorul a înțeles să califice drept contrabandă orice trecere a bunurilor prin punctul de control vamal fără a se plăti taxele vamale, câtă vreme chiar din punct de vedere legal sunt posibile alte modalități de tranzitare a punctului de control fără ca bunurile să fie ascunse, dar și fără ca fapta să constituie contrabandă. Astfel, bunurile pot fi introduse în țară prin punctul de control vamal fără a fi ascunse, ci doar nedeclarate în vamă, ceea ce face să lipsească elementul constitutiv al „sustragerii de la controlul vamal”, căci nedeclararea nu echivalează cu sustragerea de la control, aceasta presupunând ascunderea bunurilor, nu simpla omisiune de declarare.

Că situația este în sensul celor afirmate anterior, o dovedesc înseși dispozițiile *Regulamentului de aplicare a Codului vamal din 2006*, unde în art. 652

⁷ Infracțiunea de luare de mită se caracterizează prin aceea că funcționarul pretinde, primește sau acceptă promisiunea unor foloase care nu i se cuvin, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini sau a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestora; scopul, ca element al laturii subiective, nu presupune realizarea lui pe linia laturii obiective a infracțiunii.

⁸ A se vedea C. Sima, *Momentul consumării infracțiunii de contrabandă*, în *Revista de drept penal* nr. 1/2013, p. 87.

lit. d) se sancționează ca și contravenție „neîndeplinirea de către persoanele fizice care trec frontiera a obligației de a declara și de a prezenta în vederea controlului vamal bunurile pentru care este prevăzută această obligativitate”, iar în art. 653 lit. a) se sancționează ca și contravenție mai gravă „sustragerea de la controlul vamal a oricăror bunuri sau mărfuri care ar trebui plasate sub un regim vamal”. Așadar, simpla nedeclarare în vamă a bunurilor nu echivalează din punct de vedere legal cu sustragerea de la controlul vamal, acestea fiind noțiuni distincte, iar pentru a putea fi reținută contrabanda în situația în care mărfurile au intrat în țară printr-un loc destinat controlului vamal, singura ipoteză ce se înscrie în preceptul normei de incriminare privește sustragerea de la controlul vamal, excluzând, însă, simpla nedeclarare.

3. Concluzii

Sintetizând, se poate afirma că în toate situațiile analizate există o sustragere de la plata taxelor vamale în situația introducerii în țară a unor bunuri, însă nu toate echivalează cu sustragerea de la controlul vamal pentru ca fapta să constituie infracțiunea de contrabandă. Simplul fapt că se produce un prejudiciu ca urmare a neachitării taxelor vamale nu poate califica drept contrabandă orice faptă de introducere în țară a unor bunuri, ci doar dacă introducerea este rezultatul unei sustrageri, ascunderi, dosiri.

Dacă această condiție nu era considerată una esențială pentru existența infracțiunii, iar tot ceea ce interesa era aspectul neplății taxelor, legiuitorul avea posibilitatea suprimării ei și formulării textului de incriminare într-o manieră care să acopere absolut orice modalitate de trecere a bunurilor, similar formulării din primul alineat al art. 270 („prin orice mijloace”), putând contura sfera infracțiunii strict prin consecința neplasării mărfurilor sub regimul vamal corespunzător. Faptul că legiuitorul nu a procedat de o asemenea manieră dovedește că nu constituie contrabandă orice activitate de trecere a bunurilor peste frontieră și care are ca rezultat neplata unor taxe.

Starea de fapt din speța amintită, conform învinuirii, s-ar încadra în sfera primei contravenții dintre cele enunțate, respectiv neîndeplinirea obligației de declarare și de prezentare a bunurilor în vederea controlului vamal, nicidecum în cea a sustragerii de la un control, câtă vreme nici marfa nu este ascunsă, nici controlul vamal nu se efectuează, iar lucrătorul vamal știe de existența bunurilor, căci tocmai din acest motiv primește mita.

În consecință, în măsura în care acuzația principală este cea a luării de mită pentru a nu efectua controlul vamal, nu se poate reține concomitent și comiterea infracțiunii de contrabandă, căci acestei ultime infracțiuni îi lipsește condiția sustragerii, ascunderii bunurilor cu ocazia controlului vamal.